Inrichting, organisatie & bekostiging

Een kijkje in de keuken van de Partnerschappen OidS Twente PO

Edmée Suasso
Judith de Ruijter

Kwaliteitsreeks / Praktijk In-Zicht

Platform Samen Opleiden & Professionaliseren

Inhoudsopgave

Inleiding		4
1	Inrichting & organisatie	5
2	Bekostiging & facilitering	7
3	Knelpunten & kansen	9
4	Tenslotte	10

Inleiding

Partnerschappen Samen Opleiden en Professionaliseren zijn druk doende om op basis van ambities ontwikkelingen in gang te zetten en te houden. Om dit te realiseren komt altijd de vraag naar (financiële) inrichting en organisatie om de hoek kijken. Welke afwegingen maken partnerschappen hierbij? Hoe kunnen andere partnerschappen in het land daarvan leren en er het gesprek met elkaar over aangaan?

Het Platform Samen Opleiden & Professionaliseren heeft een aantal praktijkcasussen van de (financiële) inrichting en organisatie van partnerschappen Samen Opleiden onderzocht. Deze casussen leveren een belangrijke bijdrage aan het voeden van het bestuurlijk traject over de toekomst van het samen opleiden.[1] De casussen bieden tevens inspiratie aan andere opleidingsscholen ten aanzien van de (financiële) inrichting en organisatie in relatie tot de ambities en ontwikkelingen.

In dit Praktijk In-Zicht katern delen de partnerschappen OidS Twente (Twente Oost, Twente West) graag hun kennis en ervaring.

Reeks praktijkcasussen over inrichting, organisatie & bekostiging

1. Partnerschappen Oids Twente (Twente Oost, Twente West)
2. AOS'en OMO (AOS Noordoost-Brabant, AOS-Den Bosch & AOS-Tilburg, AOS-West-Brabant, AOS Zuidoost-Brabant)
3. Regionale Opleidingsschool Amstelland (ROSA)
4. Zeeuwse Academische Opleidingsschool (ZAOS)
5. CKC Drenthe - Stenden Hogeschool

1. Het Ministerie van OCW, de lerarenopleidingen (VH, VSNU) en de sectorraden zijn momenteel met elkaar in gesprek over de toekomst van samen opleiden en professionaliseren. Het Ministerie van OCW, VH, VSNU en de sectorraden zien in de opleidingsscholen een belangrijke meerwaarde. Een belangrijk punt van dit bestuurlijk gesprek tussen OCW en de sectorraden is de bekostiging van het samen opleiden.

1 Inrichting & organisatie

Typering van de opleidingsschool

De partnerschappen OidS Twente (Twente Oost, Twente West) zijn een opleidingsschool voor het primair onderwijs in de regio Twente. In totaal werken er in deze partnerschappen 17 schoolbesturen (8 en 9 per partnerschap) en circa 100 scholen samen met de Saxion lerarenopleiding Enschede. Samen leiden beide partnerschappen circa 570 studenten per jaar op. Ze bieden opleidingstrajecten in voltijd, deeltijd en versneld. Het merendeel van de studenten is voltijd. Deeltijd is momenteel fors aan het groeien.

De partnerschappen tellen 8 academische scholen binnen het partnerschap, verdeeld over drie besturen. De invulling van de academische functie verschilt tussen de besturen; zo werkt één schoolbestuur met centrale onderzoeksthema's, een ander schoolbestuur werkt bijvoorbeeld met onderzoeksgroepen onder leiding van teacher leaders. De teacher leaders en onderzoeksbegeleiders werken samen met een lector van de pabo aan eigen professionalisering met betrekking tot onderzoek en onderzoeksbegeleiding.

Het opleidingscurriculum van OidS Twente is in gezamenlijkheid tussen besturen en pabo ontwikkeld. Er is sprake van groot onderling vertrouwen in elkaar. Partijen nemen hun verantwoordelijkheid en zijn bereid te investeren en elkaar vertrouwen te geven.

Visie

De gezamenlijke opleidingsverantwoordelijkheid heeft vorm gekregen vanuit het motto: **'Iedereen leert'**. Dit vraagt van alle betrokkenen bereidheid om de positie van lerende in te nemen bij het opleiden: van bestuurder tot instituutsopleider, van school tot instituut, van schoolopleider tot programmaleider. Dit betekent ook dat alle betrokkenen, op alle niveaus, vanuit alle partners, professionaliseren. Bij de ontwikkeling van de Academische Opleidingsschool is dit motto door vertaald naar **'Iedereen onderzoekt'**.

Iedereen leert!

De gezamenlijke opleidingsverantwoordelijkheid heeft bij OidS Twente vorm gekregen vanuit het motto: 'Iedereen leert'. De opleidingsschool waarborgt dat studenten de gelegenheid hebben de verbinding tussen theorie en praktijk te leggen. Opleiders treffen elkaar vijf keer per jaar op de zogenaamde opleidersdagen om met en van elkaar te leren, het curriculum te verkennen en verbeteren en begeleidingsafspraken te maken.

Een duo van school- en instituutsopleider is verantwoordelijk voor het leren van een groep studenten in de beroepspraktijk. De peergroep, een groep van tussen de 8 tot 15 studenten, ontmoet elkaar in zogenaamde ontwerpateliers georganiseerd door de schoolopleider om met elkaar te leren in de specifiek context van betreffende school of scholengroep. Hierbij wordt o.a. gebruik gemaakt van de beroepsproducten die gemaakt zijn door leraren en lerarenopleiders binnen Kennisnetwerk Twente. Deze producten worden ontworpen in professionele leergemeenschappen (PLG's) van leraren en lerarenopleiders op basis van vastgestelde thema's voortkomende uit de onderwijsagenda's van de diverse partners.

Historie

OidS Twente is opgericht in 2001. In 2009 zijn drie 'partnerschappen' op basis van een samenwerkingsovereenkomst getoetst en opgenomen in de additionele structurele bekostigingssystematiek van het ministerie van OCW (OCW). Door toedoen van herinrichting en fusie zijn de Twentse partnerschappen in een nieuwe samenstelling verder gegaan en kent het primair onderwijs in Twente nu twee partnerschappen: OidS Twente Oost en OidS Twente West.

Kennisnetwerk Twente: Brede betrokkenheid bij het samen opleiden en professionaliseren via een professionaliseringsplatform

Veel besturen/scholen willen betrokken zijn bij het opleiden van studenten. Het aantal studenten dat geplaatst kan worden op opleidingsscholen is echter vaak (veel) minder dan dat er belangstelling is van besturen/scholen. Om toch zoveel mogelijk besturen en scholen betrokken te laten zijn bij samen opleiden en professionaliseren is in het kader van de regeling Versterking samenwerking lerarenopleidingen en scholen het Kennisnetwerk Twente ingericht. Dit is een professionaliseringsplatform voor (aspirant) leraren, lerarenopleiders en onderzoekers.

Het Kennisnetwerk richt zich op samenwerking rondom de ontwikkeling en professionalisering van de beroepsgroep: starters en zittende leraren. Hierover zijn in een convenant inhoudelijke en financiële afspraken gemaakt. De OidS partnerschappen maken deel uit van dit Kennisnetwerk, maar het Kennisnetwerk is breder. Ook scholen die geen deel uitmaken van de partnerschappen maken deel uit van het Kennisnetwerk, evenals het ROC en het mobiliteitscentrum van OnderwijsBureau Twente. Binnen het Kennisnetwerk wordt gewerkt met werkgroepen en Professionele Leergemeenschappen (PLG's), waar bijvoorbeeld concrete leermiddelen voor leraren ontwikkeld worden.

Organisatiestructuur

- Programmaleiding: één programmaleider vanuit de pabo en één programmaleider vanuit de besturen.
- Penvoerder: één bestuur per partnerschap. De financiële afdelingen van beide penvoerders zijn verantwoordelijk voor de verdeling van de middelen en verantwoording. Dit wordt voorbereid door de programmaleiding.
- Stuurgroep: penvoerders en manager onderwijs van de pabo. In de stuurgroep worden alle financiële onderwerpen besproken, gevoed door de programmaleiding.
- Beleidsgroep: alle 17 besturen, pabo en programmaleiding. De beleidsgroep is bijvoorbeeld verantwoordelijk voor inhoudelijke keuzes, de inzet van de betrokkenen, het opleidingsprogramma, de afspraken over de plaatsing van studenten et cetera.

Afstemming & overleg

- Alle directeuren van de scholen komen twee ochtenden per jaar bijeen in de opleidersdagen, waar bijvoorbeeld ook wordt gesproken over de facilitering van schoolopleiders. Daarnaast staan inhoudelijke onderwerpen geagendeerd gerelateerd aan de beroepsstandaard voor schoolleiders (directeuren).
- De opleiders uit zowel scholen als instituut komen in het kader van afstemming en professionalisering vijf dagen per jaar samen. Deze dagen worden georganiseerd op basis van de thema's voortkomend uit evaluaties uit het kwaliteitszorgsysteem.
- Afhankelijk van wat er speelt in de opleidingsschool wordt er gewerkt met kleine denkgroepjes van wisselende samenstelling, bijvoorbeeld om ideeën verder uit te denken en werken (op incidentele basis).
- Naast een werkgroep 'begeleiding starters' wordt binnenkort een werkgroep van HRM-medewerkers ingericht. Dit was een incidentele werkgroep, deze wordt nu structureel.

Rollen in de opleidingsschool

- Penvoerder
- Programmaleiding (1 vanuit pabo, 1 vanuit de besturen)
- Schoolopleider (SO)
- Mentor
- Instituutsopleider (IO)
- Opleiding-/onderzoekcoördinator (voor de academische opleidingsscholen, Kennisnetwerk Twente)
- Leden stuur- en beleidsgroep

Studenten zijn twee dagen op school waarbij ze begeleid en opgeleid worden door een schoolopleider (SO) die daarvoor 1,5 dag gefaciliteerd is (voor ongeveer 15 studenten). De studenten zijn gemiddeld 1,5 dag in de klas waarbij de mentor een begeleidende rol heeft op basis van specifieke kennis van de groep. Grote scholen hebben een eigen schoolopleider, de kleine scholen delen samen een schoolopleider.
De instituutsopleiders (IO) komen naar school en werken intensief samen met de schoolopleider(s). Samen zijn zij verantwoordelijk voor het begeleiden en beoordelen van studenten en het begeleiden van mentoren in hun taak. Ook gaan de SO en de IO in gesprek met de directeur op beleidsniveau en met de mentoren van de studenten ten aanzien van beleidsaspecten en specifieke leerinhouden.

2 Bekostiging & facilitering

Bijdragende partijen aan de opleidingsschool

- Regeling tegemoetkoming kosten opleidingsscholen; dit is additioneel structureel geld waaruit de kosten van de programmaleiding van OidS (deels) worden betaald evenals (een deel van) de ureninzet van de schoolopleiders.
- Eigen bijdragen van de samenwerkende partijen ten behoeve van onder meer de uren van de instituutsopleiders en mentoren, deelname aan diverse overleggen, professionalisering, financiële administratie et cetera.
- Regeling versterking samenwerking lerarenopleidingen en scholen 2013-2016 (deze middelen zijn ingezet t.b.v. de opzet en inrichting van het Kennisnetwerk Twente).
- Eigen bijdragen aan Kennisnetwerk Twente t.b.v. onder andere websitebeheer en cofinanciering van projecten (€3.000 per bestuur plus eigen bijdragen in de vorm van ureninzet, bijvoorbeeld 40 uur per medewerker die deelneemt aan een PLG). Daarnaast is de opleidingsschool vanuit het Kennisnetwerk in gesprek met gemeenten, provincie en andere mogelijke subsidieverstrekkers (zoals Raak) over additionele bijdragen ten behoeve van projecten en PLG's in het Kennisnetwerk Twente.

Soort kosten	Soort kosten
Basiskosten	Kosten voor de facilitering van de diverse betrokkenen zoals programmaleiding, schoolopleiders, instituutsopleiders, mentoren, leden stuurgroep/ beleidsgroep/denkgroepjes et cetera.
Professionalisering van betrokkenen	Kosten voor de professionalisering van nieuwe SO's en IO's, vijf opleidingsdagen per jaar voor alle school- en instituutsopleiders, mentorenscholing, lezingen en dergelijke (o.a. vanuit de lectoraten), registratie en beroepsregister lerarenopleiders BRLO
Kosten academische functie	Kosten voor de ureninzet en professionalisering van onderzoekcoördinatoren in de acht academische scholen, de ureninzet van lectoren.
Kosten Kennisnetwerk Twente	Kosten voor de website Kennisnetwerk, cofinanciering voor aanvullende subsidies, ureninzet deelnemers PLG's, ureninzet lector/onderzoekers vanuit pabo ter ondersteuning van de PLG's/onderzoekslijnen, aanschaf middelen/materialen, inhuur experts.
Overig	Kosten voor de ureninzet financiële afdeling penvoerders, ureninzet kwaliteitszorgmedewerkers besturen en pabo, additionele algemene taken (zoals het plaatsen van studenten).

Afspraken over facilitering

Over de facilitering van de rollen van de schoolopleider, mentor en instituutsopleider zijn de volgende afspraken gemaakt:

- Iedere school besteedt in totaal (minimaal) 80 uur per student: (minimaal) 40 uur door de schoolopleider en (minimaal) 40 uur door de mentor.
- Iedere schoolopleider begeleidt in totaal circa 12 tot 15 studenten en heeft daarvoor 1,5 dag per week beschikbaar.
- Iedere instituutsopleider heeft ongeveer 14 uur per student beschikbaar per jaar. Deze uren benut de instituutsopleider om naar de school te gaan. Iedere instituutsopleider werkt samen met één of meerdere schoolopleiders.

De extra inzet ten opzichte van een 'reguliere' stageschool zit in de uren van de schoolopleider: 40 uur extra per student. Vanuit de visie van OidS Twente leidt een school-opleider gemiddeld 8 tot 15 studenten op.
De afspraken die zijn gemaakt omtrent facilitering zijn wat OidS Twente betreft de minimale facilitering die nodig is per student om te kunnen werken conform de minimale kwaliteitseisen. Indien er minder budget en daarmee minder uren per student beschikbaar zouden zijn, is het niet mogelijk om de kwaliteit te kunnen behouden.

De afspraken over facilitering en over de bekostiging van de programmaleiding zijn vastgelegd door de stuurgroep.

3 Knelpunten & kansen

Knelpunten en risico's

Huidige regeling

- De indeling in staffels in de Regeling tegemoetkoming kosten opleidingsscholen is moeilijk toepasbaar voor het po, met veel verschillende (kleine) scholen die samenwerken in een opleidingsschool. De staffels maken dat beslissingen niet altijd op inhoudelijke, maar op financiële gronden worden gemaakt.
- Schommelende studentaantallen zijn spannend omdat er wordt bekostigd op basis van de studentenaantallen van het voorgaande schooljaar. Dit brengt het risico met zich mee dat er te weinig middelen zijn indien de studentenaantallen (fors) toenemen. Dit betekent dat alle partijen zelf moeten voorschieten.
- Het aantal deeltijdstudenten groeit momenteel fors. Hierdoor zullen de beschikbare middelen per student verdunnen. Dit risico heeft te maken met de bekostiging via de staffels.

Academische functie

- Door het wegvallen van de middelen voor de academische functie is de verbondenheid van het lectoraat met de partnerschappen onder druk komen te staan. Die samenwerking is er nog wel, maar is afhankelijk van het individu en beleid van de pabo.
- De academische scholen binnen het partnerschap bekostigen het academische deel op dit moment geheel zelf, uit eigen bijdragen, vanwege het wegvallen van de regeling voor de academische functie. Dit maakt dit onderdeel erg kwetsbaar, terwijl het inhoudelijk juist grote meerwaarde heeft.
- Lezingen en dergelijke vanuit het lectoraat komen voor rekening van de pabo of vinden plaats op basis van goodwill van de lector. Dit is echter sterk persoons- en beleidsafhankelijk. Dit vormt een risico. Idealiter zou de verbinding tussen het lectoraat en het leren van leraren structureel zijn, als onderdeel van het beleid.

Uitbreiding

- OidS Twente bestaat uit open partnerschappen en staat open voor uitbreiding. Echter, alle studenten van de Saxion lerarenopleidingen worden reeds opgeleid binnen de twee partnerschappen. Het laten aansluiten van extra scholen vormt daarom een dilemma. Nog meer scholen betekent verdunning van de schoolopleiders. Dit heeft er mede toe geleid dat de samenwerking is verbreed via het Kennisnetwerk Twente. Op die manier kan het kennisniveau worden geoptimaliseerd. Om die reden is ook het ROC aangesloten op het Kennisnetwerk Twente (onderwijsassistenten).

Overig

- De ontwikkelingen rondom het lerarenregister zijn onduidelijk. Er wordt veel geprofessionaliseerd, ook via het Kennisnetwerk Twente, maar hieraan worden geen punten toegekend. De huidige wijze van professionaliseren staat haaks op de aanbodgestuurde inrichting van het lerarenregister.
- Er is frictie tussen de regelgeving vanuit de Directie PO en de Directie HO&S van OCW.
- Het beleid en de regelgeving vanuit de directies PO en HO&S van OCW sluit niet altijd op elkaar aan. Zo geeft de Directie HO&S aan dat het hoger onderwijs marktconforme prijzen moet vragen voor trainingen, terwijl de Directie PO meer is gericht op het delen van kennis. In het kader van de gelijkwaardige samenwerking binnen een opleidingsschool wil men zoveel als mogelijk kostendekkend werken en niet winstgevend. Als oplossing voor dit dilemma is er binnen de partnerschappen OidS Twente voor gekozen om zelf mentorentrainers op te leiden binnen zowel de pabo als de besturen. Op die manier kunnen de kosten beperkt worden gehouden.
- Vernieuwingen die ontstaan door de samenwerking leiden aanvankelijk tot incidentele kosten (bijvoorbeeld de aanschaf van camera's), maar resulteren wellicht ook in hogere structurele kosten. Dit vraagt voortdurend meebewegen van de partners in het partnerschap.

Kansen

- Er ontstaan diverse vernieuwingen door de samenwerking (bijvoorbeeld flipping the classroom, co-teaching, lesson study).
- Het taakbeleid biedt mooie ontwikkelkansen voor medewerkers. De rol van schoolopleider is een manier om je als leraar te kunnen ontwikkelen. In academies wordt de schoolopleider vaak ook betrokken bij inductie, dit biedt een interessant perspectief.
- Het Kennisnetwerk Twente biedt kansen om de beroeps-groep verder te versterken en de verbinding te maken met inductie en professionalisering van zittende leraren. Het duurzaam neerzetten van het Kennisnetwerk is kansrijk maar fragiel. Het gaat om het ontmoeten; dit vraagt veel investering in tijd en dus geld. Hiervoor zijn additionele middelen nodig, daarom is men nu in gesprek met o.a. gemeenten en provincie.

4 Tenslotte

Om de ambities van de partnerschappen te kunnen realiseren is het belangrijk om het gesprek te voeren over duurzame bekostiging van het samen opleiden en professionaliseren, zowel in de regio als landelijk. Het is van belang dat er geoormerkte gelden zijn voor het samen opleiden en professionaliseren, bij voorkeur gekoppeld aan de student. In die discussie moet het ook gaan over de vraag hoe vanuit de partnerschappen regionale professionaliseringsplatforms kunnen worden ingericht én onderhouden. De gezamenlijkheid en gelijkwaardigheid in de samenwerking binnen partnerschappen dient ook tot uitdrukking te komen in de bekostiging. Er moet ruimte zijn om met gesloten beurzen te werken als partijen onderling in de samenwerking. Dit vraagt bijvoorbeeld ook afstemming tussen de Directie PO en de Directie HO&S van OCW.

Meer weten?
Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de programmaleiding Kennisnetwerk en Opleidingsschool Twente, Edmée Suasso (suasso@saxion.nl) en Hester Langkamp (h.langkamp@marcant-bsv.nl)of via info@lerendeleraren.nl.

Platform Samen Opleiden & Professionaliseren

Binnen het Platform Samen Opleiden & Professionaliseren bundelen schoolbesturen, scholen en lerarenopleidingen hun krachten om samen een duurzame inrichting van opleiding én professionalisering voor leraren te realiseren. Het platform zet zich in voor versterking van de samenwerking tussen besturen, scholen en lerarenopleidingen in het primair en voortgezet onderwijs rond dit thema.

Meer informatie

Voor al uw vragen over samen opleiden en professionaliseren kunt u terecht bij:

PO-Raad Projectleider
Gea Spaans
platformsamenopleiden@poraad.nl • 030 – 31 00 933

VO-raad Projectleider
Nienke Wirtz
platformsamenopleiden@vo-raad.nl • 030 – 232 48 00

Colofon
Auteurs: Edmée Suasso en Judith de Ruijter Vormgeving: BUREAUBAS / Fotografie: Larissa Rand
Druk: Arnoud Franke, Drukproef Datum: November 2018

www.platformsamenopleiden.nl

Het Platform Samen Opleiden & Professionaliseren is een initiatief van de PO-Raad, VO-raad en de lerarenopleidingen.